За нову стратегију „транзиције”

У периоду после јануарске анкете „Политике” („Шта Србија прво треба да реши у 2010”) објављено је више студија у којима се преиспитују кључни елементи неолиберале стратегије „транзиције”. Статистичким подацима су документоване осиромашујуће и деиндустријализујуће последице распикућанске приватизације, задуживачке „стабилизације” и једностране дерегулације тржишта робе, рада и капитала. Лоши резултати примене ове стратегије резимирани су у наслову једне од ових студија као „још једна изгубљена деценија”. Оваквим насловима њихови аутори сугеришу да је Србија данас тамо где је била пре десет година, губећи из вида да тада све сфере друштвене делатности у Србији још нису биле (полу)колонијално окупиране. Све суморнијим дијагнозама укупне друштвене ситуације у ближем и даљем окружењу, недавно је придодата констатација председника државе која је служила као пример „успешне транзиције”, да је „Словенија ушла у период стагнације пре око две године”.

Примеренији израз за описивање периода пораста незапослености и сиромаштва широм света јесте депресија. Као и током „Велике кризе” из прве трећине двадесетог века, марионете крупног капитала диљем света замајавају бираче предизборним обећањима да је излазак из кризе на видику, под условом да управо оне задрже власт или доспеју на њу. Идеолошки представници светске владајуће класе, корпоративне и финансијске олигархије, настоје да светско најамно робље заборави да је светска капиталистичка привреда изашла из „Велике кризе” тек кроз светско ратно уништавање „вишка” рада и капиталних средстава. Сећање и сазнање да је светска привреда поново запала у истоврсну кризу већ у последњој трећини двадесетог века, чим су се исцрпли ови извантржишни импулси геноцидног и екоцидног ратног разарања за заустављање секуларне тенденције опадања просечне профитне стопе, треба да нас учини имунима на предизборне шарене лаже. Оне само одвраћају пажњу од хитног задатка да излаз из системске кризе светске капиталистичке привреде тражимо кроз примену непосредно демократски формулисане стратегије преображаја самог система друштвених односа који циклично производи кризе.

Сведоци смо актуелног померања на скали популарности теоријских тумачења кризе и стратегија изласка из ње. Модел интервенције видљиве руке државе од 2008. поново потискује затечени модел слободног деловања невидљиве руке тржишта из осамдесетих. Заједничко заговорницима оба модела јесте настојање да ублаже последице постојећег система односа друштвене производње усмерене на приватни профит, остајући у његовим противречним оквирима. Искуство је потврдило да није могуће да се трајно изађе из цикличних криза хиперакумулације капитала без укидања глобално доминирајућих капиталистичких односа ауторитарно и конкурентски организоване производње прометних вредности за тржиште и профит приватних власника.

У наступајућој години остаје као примаран задатак формулисање конзистентне алтернативне стратегије самоуправно и солидарно организоване друштвене производње употребних вредности за развој људских способности свих, средствима у друштвеном власништву. У међувремену, хитно треба да почнемо са спровођењем мера које су грађани током бројних протеста већ захтевали:

1. поништавање приватизационих уговора који су нелегални и према одредбама постојећег нелегитимног закона;

2. заустављање домаће компрадорске лумпенбуржоазије у распродаји стратешких система јавних услуга, попут „Телекома” и ЕПС-а и законска забрана такве распродаје у будућности;

3. формирање домаће инвестиционе банке и стављање Народне банке Србије под контролу парламента ради мобилисања домаће штедње за улагање у стратешке пројекте и универзалну доступност образовања, здравствене и социјалне заштите;

4. смањивање распона прихода и повећавање платежно способне масовне потражње за производе домаће индустрије и пољопривреде;

5. организовање производно-потрошачких кооператива у власништву и под управом кооперената у комунама;

6. проглашавање мораторијума на отплату дуга који су они који спроводе неолиберални стратегије дуплирали док су истовремено преполовили покривеност увоза извозом;

7. обнављање тужбе за агресију коју су починиле владе држава чланица НАТО-а ради одштете за непосредне и дугорочне штете почињене људима и објектима током бомбардовања радиоактивним пројектилима.

**Професор социологије, Филозофски факултет Београдског универзитета*

(Политика)